

# A Tiszataj októberi száma

Színházról, drámáról nyilatkozik *Illyés Gyula* a Tiszataj legújabb számában. Az interjúból, melyet *Abonyi László* készített, kitérünk, hogy *Illyés* drámaíróként is ugyanazok a gondok foglalkoztatták, mint költőként, esszéistaként. Dupla vagy semmi című darbjával kapcsolatban mondja az író: „Nagyon foglalkoztatott mindig az egységes tartozó nemzeteknek, nemzetségeknek a tényleges közösségi élete. Az igazi probléma a Dupla vagy semmi-ben az volt, hogy mi lehet a szellemi ember szerepe a közösségben. Meg tudja-e azt váltani, tud-e ott valami rendet teremteni? Noha a kísérlet ott a darabban kudarcra végződik, pusztán ez nem azt jelenti, hogy ne biztatásul szolgáljon.”

Olvashatjuk a folyóiratban *Páskándi Géza*, *Tornai József*, *Serfőző Simon*, *Kovács István*, *Hervay Gizella*, *Orbán Ottó*, *Petri Csathó Ferenc*, *Herbst Zoltán* és *Jánosy István* verseit, valamint *Kurucz Gyula* Szakmai önéletrajz című novelláját. *Mezei Mária* visszaemlékezéseinek készülő kötetéből közöl egy fejezetet az októberi Tiszataj. Kiváló művésznünk gyermekkorát és ifjúságát Szegeden töltötte, ebben az írásában is vallja: „Az én igazi szülőföldem: az épülő, szépülő Szeged régen lebontott Ipar utcája, hiszen ott nőttem fel...”

Nem kétséges, hogy az utóbbi évek legjelentősebb magyar könyvei közé tartozik Csóóri Sándor *Nomád napló* című esszékötet. A „szerencsés beérés” eme böszegéről Kiss Ferenc írt tanulmányt. Csóóri „helyére érkezett, szerepe kiforrt, ennek tudata esszéi arculatán is tükröződik. A gondolatvezetés nagyvonalúsága, a másfajta észjárással is számoló tolerancia, a kérdőjelek mögött is bizonyos hűség: a stílus, melyről beszélünk, ennek az érettségnek a megnyilatkozása. A parádés, a haziárd magyar, aki lehetett volna... építkező magyar lett a beérés során...” — állapítja meg Kiss Ferenc. A Gyorsuló idő sorozatban kis válogatás jelent meg nemrég Gondviselő társadalom címmel Veres Péter írásából. *T. Biró Zoltán* tanulmánya (A magyar állampolgár) — e kötet kapcsán — a Veres Péter-i eszmérendszert vizsgálja. Benjámin László egyik legismertebb versét, a Két évtizedet Alföldön elemzi a Tanulmányrovatban.

A Kelet-európai Nézőben *Spiró György* izgalmas műhelytanulmányát olvashatjuk. *Wyspiański*, a nagy lengyel drámaíró Novemberi éj című művét fordította le Spiró, írásában erről a rendkívül nehéz munkáról számol be. „... ez a Wyspiański-féle elképesztő egyveleg, ez a szimbolista-naturalista-expresszionista-szecessziós

keverék, ennek nincs megfelelője, ez nem Ady súlyos, bibliai nyelve, nem Kosztolányi könnyedsége, nem Babits keserves műgondaja, a századfordulónk hangulatába nem illeszthetem, mai szöveget nem faraghatok belőle.” Nagyon nagy felelősség: ez lesz az első magyar *Wyspiański*... — írja Spiró. *Lagzi István* két fontos könyvről, *Marian Brandys* *Napoleon* és a lengyelek, valamint *Melchior Wańkowicz* *A Monte Cassino-i csata* című munkájáról ír Lengyel katonák Európa csataterain címmel.

A Kritika rovatban Babits Mihály esszéinek, tanulmányainak gyűjteményes kötetéről *Rába György* ír. Sik Csaba tanulmányait *Vekerdi László*, *Aczél György* A kor, amelyben élünk című könyvét *Vörös László*, *Kemény G. Gábor* munkáját (Kapcsolatok vonzásában) *Varga Rózsa* méltatja.

A Műteremtőgát sorozatban *Petri Ferenc* *Novák András* festőművészt mutatja be. *Tandí Lajos* a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat negyedszázados jubileuma alkalmából rendezett retrospektív kiállítást és a XX. Szegedi Nyári Tárlatot értékeli. *K. Szegedi Szabadtéri Játékok* ideit öt bemutatója közül kettőtől. A végzet hatalmáról és az Antigonéről írt bírálatot *Nikolényi István*. A Tiszataj októberi számát *Novák András* munkái illusztrálják.

## Cédula

Tudós elme kellene számon tartani, évente hány A. Tű. 1016. r. sz. nyomtatványt töltenek ki az iskolákban, de arra nem kell különösebben tudós elme, hogy megtudjuk: teljesen fölöslegesen. Megy a gyerek buszbérletért, nem kap. Csak akkor, ha hozza az iskolalátogatási bizonyítványt. Kerül egyet, zaklatja iskoláját, amikor éppen a legtöbb a dolga, és nem hagyja ayugodni, amíg a kis cédulát kezébe nem kapta. Viszi a kis ablakhoz, minden rendben, itt a bérlet, utazhatsz nyugodtan.

Rendnek muszáj lenni, rend pedig csak akkor lesz, ha rendelet van, és a rendeletet rendben betartják. A rendelet azt mondja, kell a cédula. A józan ész ugyan mást mond, de arra nem érdemes hallgatni. Azt mondja az ész, törvény van rá, hogy járjon iskolába minden gyerek. Kötelező 6—14 évig föltétlenül. Tudja ezt a törvényt a buszos vállalat is, ott is szűlők dolgoznak, hogy ne tudnák! Csakhogy, azt is tudják, nem ér semmit a törvény, ha rendelet is van a világon. Cédula kell. Írja csak alá az igazgató azt a nyolcszáz-ézet, üsse rá a pecsétet, neki ez a legjobb dolga.

Ne legyen pletyka belőle, de tudok olyan igazgatót, aki évek óta nem írja alá. Most beszéltem vele. Aláírhatja a hivatalsegéd, kitöltheti a gyerek. Miért nem ő? Mert nem tartja magát jogosultnak arra, hogy hiábavalóságokat fizetért cselekedjen, azt mondja. Ha nem hiszik el a kis ablaknál bemonadóra, hány éves a gyerek, kérjék a szülő személyi igazolványát. Van ugyan kallódó gyerekek, de a személyi igazolványban még mind megvan. És a ragyobbak? Nekik már van saját igazolványuk.

Marad a nagy kérdés, mit tehet a sok papirossal a buszos vállalat? A villamos már megúnta gyűjtőgetni, lemondott róla. Biztosan sok más érv is szól a cédulák mellett, de a legfontosabb ez lehet. Annyi papírost gyűjtenek egész évben a diákok, legalább tőlük is gyűjtünk valamit. Ad érte jó pénzt a MÉH.

Horváth Dezső

## Kíméletes műtét

A gyomor egy részének eltávolítása nélkül gyógyítják a gyomorfekélyt azzal az új módszerrel, amelyet esztországi orvosok dolgoztak ki. A sebész a gyomor külső oldalán elvágja néhány — a gyomorsav kiválasztását végző mirigyeket szabályozó — idegvégződést, így küszöböli ki a betegség okát.

Az esztországi sebészek eddig közel 600 műtétet hajtottak végre. Az új eljárással nagyobb lett a sebészeti beavatkozás hatékonysága és szükségtelemmé vált a műtét utáni szigorú diéta.

(APN—KS)

## Az egészség városa

A krasznodari terület a Szovjetunió üdülőkörzete. Több száz kilométer hosszan húzódik itt a Fekete- és Azovi-tenger partvidéke, a kaukázusi hegyek és a különböző gyógyforrások. Évente több millió dolgozó érkezik ide a Szovjetunió minden részéből. Szocsi, Tuapsze, Gelendzsik, Anapa, Ejszk, Korjacsik Klucs, és az itt elterülő számos turistaközpont és ültetőtábor hírneve régóta útjutott a Szovjetunió határain.

Évente több mint 3 millió

szovjet és külföldi vendég üdül Szocsi üdülőiben. A Fekete-tenger partján 143 kilométer hosszan húzódik üdülőzónának 250 gyógyító, megelőző intézménye van. Az üdülőhely előtt nagy jövő áll. Építésére és kelleme-sebbé tételére több millió rubel beruházást irányoztak elő. E területen nyolc hatalmas balneo-klimatikai komplexumot építenek. Új üdülőzónák is alakulnak: Magri, Ase, Loo, Golovinka, Dagomisz.

(APN—KS)

## A mesterszakács

— Hogyan lesz valakiből mesterszakács? — kérdezzük *Sashegyi Árpádtól*, a Hóbiárt biztató konyhafőnökétől.

— Mindenesetre nem egyik napról a másikra. Elég hosszadalmas eljutni ideig.

Kezdődik az egész azzal, hogy valaki a szakács szakmát választja. (Manapság sajnos, egyre kevesebben.) Részt vesz a Szakma Ifjú Mestere versenyen, ott megszerzi az elérhető fokozatokat. Másutt is bizonyít: városi, megyei, országos versenyeken. Ilyeneket időről időre rendszeresen szerveznek.

— Néha akkor és abból tanultam-okultam a legtöbbet, amikor nem kerültem dobogóra — mondja. — Mert bizony ilyesmi is előfordult néha.

*Sashegyi Árpád* harminchétféves, 1956 óta dolgozik a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalatnál. Végigjárta a szakmai fejlődés legkülönbözőbb állomásait. Több-ször megkapta már a vállalati Kiváló Dolgozó jelvényt. Néhány évvel ezelőtt pedig a Belkereskedelmi Kiváló Dolgozója lett — erre az elismerésre is a vállalatot terjesztették fel. És kapott szovjet kitüntetést is — amire különösen büszke —, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére indult munkaverseny során elért eredményéért.

— A mesterszakács cím elnyerésére a vállalat tesz javaslatot — mondja.

De ez még csak a kezdet. Utána részt kell venni Budapesti egy felvétele tanfolyamon. Hetente följárni a foglalkozásokra. Tanulni politikát, szakmát, üzemet — és az elvont mennyiséget táplálkozás alapelveit, és még sok-sok mindent.

Aztán jön a vizsga, a nagyon szigorú szakmai zsűri előtt. A tanulatokat hasznosítani — és bemutatni — a gyakorlatban. Az idén huszonketten kapták meg az országban a mesterszakács címet. Köztük a Hóbiárt biztató konyhafőnöke.

A mesterszakácsnak minden hónapban pluszként jár alapbérének tíz százaléka.

— De higgye el, nem ez a legfontosabb. A szakácsnak is hivatás, amit nagyon kell szeretni, ha jól akarja csinálni az ember. Úgy belemérülni a munkába, hogy minden másról elfeledkezzünk közben.

Ehhez ad további erőt, újabb ambíciót a kapott erkölcsi elismerés.

*Sashegyi Árpád* is felszólalt azon a vállalati értekezleten, ahol elhatározták, hogy csatlakoznak a XII.

P. Z.

## Az aranygyökér

Az ősi altáji monda szerint 200 évig boldogságban, szerencsében és egészségesen él az, aki megéli az „aranygyökert”. A népi hiedelem szerint ez az orvosság több baj ellen is — kimerülés, vérszegénység, gyomorbántalmak, idegbetegségek — sikerrel alkalmazható.

E leghatékonyabb növény nem más, mint a rodilafű, amely 70 centiméteresre is megnő. Virága aranyárga, gyökere erős bronzszínű. Nevét is valószínűleg innen kapta. Leggyakoribb előfordulási helye a dél-szibériai hegyvidék.

A Tomsziban működő orvosi intézet tudósai végére akartak járni az ősi legendának. Korszerű műszerekkel, modern laboratóriumokban vizsgálták a rodilafűt, és a tudományos alapossággal

pártkongresszus és a felszabadulás közelebb 35. évfordulója tiszteletére indult szocialista munkaversenyhez.

A mesterszakács az energiatakarékoságról beszélt. Hogyan lehet egy nagy biztatóban jelentős mennyiségű elektromos energiát megtermelni: egyszerűséggel, töredéssel.

Amikor letette a vizsgát, újra végigjárta munkahelye valamennyi helyiségét. Mindentől kisebb-nagyobb átalakításokat javasolt. Hogy könnyebbé, gyorsabbá váljék a munka, ennek megfelelően ugyanilyenre az étel-előállítás és a kiszolgálás is.

Aztán ilyesmi is mondogat beszélgetés közben:

— Nem elég csak a szakmai tudás. Aktívnak kell lenni a politikában is.

Ő a biztató *Venezs József*ről — a szakácsszakma egyik közelmúltban elhunyt kiválóságáról — elnevezett szocialista brigádjának vezetője.

— Jó kollektíva a miénk — jegyzi meg. — Ha valaki hirtelen kiesik a munkából, mindig kisegítjük egymást. Ilyenkor nem számít, kinek mi a beosztása meg a képzettsége, csinálja mindenki zokszó nélkül, amit muszáj megcsinálni, hogy rendben menjenek a dolgok.

A vendéglátóiparnak ma két nagy alapkövetelménye van: korszerű ételt adni és viszonylag lehetőleg minél olcsóbban. Hogyan szerítheti e folyamat kibontakozását a mesterszakács? Például úgy, hogy új ételeket kreál.

*Sashegyi Árpád* újítása: felére csökkenteni a húsdarabot — a felhasznált hús is úgynevezett apróhús legyen — és az elvont mennyiséget sajttal pótolni. A húsos-sajtos szeletek igen ízletes kivitelűek: táplálók, a mennyiséggel sincs hiba, jól szeleltethetők, és — ami szintén egyáltalán nem mellékes — körülbelül tíz forinttal olcsóbbak, mintha teljes húsdarabot, hagyományos módon készülték volna. 32—37 forint helyett tehát 22—27 forintért árulják őket.

— Bármelyik kolléga megkaphatja tőlem a receptet — jegyezte meg beszélgetés közben.

Harminc-egynéhányféle ételről van szó. Kelvirágos, bécsi, kapros, tavaszi, hentes és holsteini módra készült szeletekről, és más finomságokról.

Jó lenne, ha mind több helyen szerepelne az étlapokon. Elvégre a mesterszakácsnak a végbizonyítványt mégiscsak a kedves vendég adja, a fehér asztalnál.

# Laktanyában

Nagy százados az íróasztal fölött egy géppisztolyt szert vett elő. Az asztal lapjára állította, majd rám nézett, és megkérdezte:

— Látod ezt a löszert?

— Hogyne látnám! Közös géppisztolylőszer, egy a sokból.

— Neked természetesen közös, nekem azonban sokkal több annál. Ennek a löszernak története van... Este hat óra körül járhattott az idő, amikor a zászlóalj-parancsnoki elbiztosításról megjött. Az ügyeletet jelentette: a parancskihirdetés előtti foglalkozás és a fegyverkarbantartás rendben megtörtént, a század az ifjúsági klubban szellemi vetélkedőn vesz részt.

Indulni akartam haza, amikor eszembe jutott: az újoncbevonulás óta még nem ellenőriztem a fegyvereket. — Hozza ide a fegyverszoba kulcsát — szóltam az ügyeletesnek. — Megnézem a fegyvereket.

Már a harmadik szakasz fegyvereinél tartottam, amikor hirtelen meglegyőztem. Ahogy Somlai honvéd géppisztolyának a zárját hátrahúztam, valami kirepült belőle, és hangos koppanással a fegyverszoba padlójára esett. Egy éles löszer volt. Ez, amit itt látsz az asztalon...

Azt hiszem, fölösleges elmondanom, mi látszódott le bennem. Talán rendkívüli esemény lehetett volna belőle... Arra egy percig sem gondoltam, hogy a löszer egyetlen pillanatra került a géppisztolyba. Somlai valószínűleg szándékosan tette bele...

Persze a kézzelfogható tények birtokában már könnyű okosnak lenni. Most már én is találtam egy sor összefüggést Somlai eddigi magatartása, a raj- és szakaszparancsnokának elejtett szavai meg a csőre töltött géppisztoly között. Csak éppen a pont hiányzott az i-ről; mégis mi váltotta ki belőle ezt az elhatározást?

A géppisztolyt visszahelyeztem a fegyvertámlára, és lementem az ifjúsági klubba. A vetélkedő már véget ért: az eredményhirdetésre vártak.

— Elvtársak! Néhányuk fegyverét megnéztem — kezdtem, majd neveket soroltam. Somlai is köztüktől volt. A fegyverszobában a géppisztolyokat kibiztosítottam,

— Hegedűs elvtárs — szólítottam meg az egyik fiatal katonát — önöknek már tudniuk kell, milyen állapotban kerülhet a fegyver a támlára. Mondja csak el!

— Jelentem, tiszta állapotban... — És?

— És... és (láttam erősen gondolkodni), és nem lehet felhúzza — vágta ki büszkén.

— Úgy van — nevettem el magam. — Igaz, ez a válasz még nem elég katonás, de megfelel. Mi ezt úgy mondjuk: az elsütőszekrényt nyugalmi helyzetbe kell állítani. No, lássuk, ki feledkezett meg arról; húzzák el a billentyűt...

Somlaira néztem, és mosolygva biztattam:

— Húzza csak el bátran, Somlai. Akár rám is emelheti a csövét...

Elfehéredett.

— Mi az, rosszul érzi magát?

— Mint aki sokkot kap, da-dogni kezdett:

— Százados elvtárs, csőre van töltve... töltve.

— Csak volt — feleltem.

— Jöjjön velem...

Nehezen tudtam szóra bírni. Mikor végre megnyugodott, mint felduzzasztott folyóból a víz, ha megnyitják a zárlipeket, ömlött belőle a szó. A rendezetlen elbeszélésből a következőket sikerült kihámoznom. Az apjával élt, aki üzletkötő. Szándékosan mondom azt, hogy élt, és nem azt, hogy nevelte. Erre nem jutott ideje, azt tartja magáról, hogy rendkívül elfoglalt ember. Azt hitte, hogy a legdivatosabb „szerelesek” megvételével és jelentős zsebpénzzel eleget tesz apai kötelességének.

Ebben a helyzetben Somlai sohasem ismerte az elérhetlent. Természetesen ahhoz sem volt hozzáférése, hogy ne azt tegye, amit ő akar. Elhíhette, milyen hideg zuhany volt számára a katonalelet. A bevonulást megelőző évben megismerkedett Andreával, a gyár laboratóriumában dolgozó technikus kislánnyal. Az ismerettség kalandnak indult — szerelem lett belőle. Szinte még el sem halkultak a búcsúszavak, amikor levelet kapott barátától: Andrea a „Cár” galériájával jár, iszik